جەر ٴجۇزىنىڭ ەڭبەكشىلەرى، بىرىگىڭدەر!

جەتىندە ٴۇش رەت شىعادى

قازاقستان ورتالىق كەڭەس كامىيتەتى مەن ر.ك.پ. كرايكومىنىڭ گازەتى

ەڭبەكشى قازاق

Энбекши Казак
Орган ЦИК и Крайкома Р. К. П. (б) Киргреспублики

1921 جىل 7 نويابىردە شىعا باستادى

جەكە سانى 5 تيىن.

ادرەسى: Оренбург, Ред. газеты „ЭНБЕКШИ КАЗАК"

گازەت باعاسى

ٴۇش ايعا — 1 سوم 45 تيىن.
التى ايعا — 2 » 80 »
ٴبىر جىلعا — 5 » 50 »

كەمى 10 دانادان بىرىگىپ الۋشى جۇمىسكەر، كاسىپ ۇيىمدارىنىڭ مۇشەلەرىنە 20 % كەمىتىلەدى.

ادرەسى: Ак-Мечеть, Сырд. губ. Ред. „Энбекши Казак".

باسقارما: ورىنبور، نىروبسكە كوشەسى، 40-ىنشى ٴۇي. تەلەفون نومىرى 96-1

تىلشىلەرگە.

«ەڭبەكشى قازاق» سىيەز ۋاقىتىندا اپرەلدىڭ 10-نان 25-نە شەيىن اق-مەشىتتە شىعىپ تۇرادى.

تىلشىلەرىمىز قات-قابارلارىن تۋرا سوندا جىبەرىپ تۇرۋلارى كەرەك.

№ 309 — 1925 جىل اپرەلدىڭ 4-ى، سەنبى — № 309

بۇگۇنگىساندا.

سالىق جۇمىسى، قارا شارۋا ماسەلەسى.

قازىرگى ٴداۋىردىڭ نەگىزدى ٴىسىنىڭ اياقتاپ كەلگەندە تىرەلەتۇن ورنىنىڭ ٴبىرى پارتيانىڭ قارا شارۋا تالقىلىقى تۇتىناتۇن جولىنا بايلانىپ وتىر. ەل كوپشىلىگىنىڭ ٴوڭىنا كىرىسىپ قامىن ويلاۋ، ەڭبەكتى ۇيلىعا قاراتىۋعا دەگەن ٴسوزدىڭ مازمۇنىدا وسى. مۇنى جۇرتتىڭ كوبى ۇعىنعان سىقىلدى. كوپشىلىكتىڭ پىكىرىن ورىنقتىرىپ، سىكە اۋدارا تۇن باسا سوزدەرىمىزدە قاساپ كەلەدى، ەندىگى كاپ — سالىنعان جولدى، نەگىزدى ماسەلەنى تۇتىنىشا ...

ونىر. جاقىندا بولىپ وتكەن كەڭەستەر ۋاعىنىڭ كەڭەسىنىڭ اتقارۋ كامىيتەتىنىڭ ٴۇشىنشى جيىلىسى بۇل ماسەلەنى رەسمي جۇزىنەن زاڭعا اينالدىرىپ ٴوتتى. ۋكىمەتىمىزدىڭ بۇل شارالارىنا سەبەپ وتىرعان ماڭىزدى سىيەن كوپكە ٴتۇسىندىرۋ ٴۇشىن اسىرەسە مىنالاردى ايىرىقشا ايتىپ ۋعىندىرىپ ٴوتۋ كەرەك:

1 — قارا بۇقارا قولىنداعى شارۋانى وركەندەتىپ كوتەرۋ ٴۇشىن، 25-26 ىنشى جىلدارىندا الىناتۇن سالىقتى جەڭىلدەتۋ. بيىلعا ...

سىرتقى مامله‌كەتتەردە.

ٴۇندىيادا ۇلت مەرەبى ۇستەم.

ۇندىستانداعى ۇلت قوزعالىسىن باسۋعا انگليا ۋينا كەلگەنىن ستەسىن دەگەن زاكوندى، زاكون بەكىتەتۇن جيىلىس دۇرىس كورمەگەن سوڭ سىكە اسىپ قالعان.

وت ارىا بولىنگەن.

پرانسيادا ٴجۇرىپ كەلە جاتقان وت ارىا قىيراعان. كوپ ادام قازا تابقان. جارالىدا از ەمەس، ولگەندەردىڭ ىشىندە سەناتور مەديبيە ٴدە بار.

ىستامبولدا بولىك

ىستامبولدا ەاز جالايتۇن زاۋىتتاردىڭ، جۇمىسكەرلەرى بولىك شىعارعان. ىسۋرايىۋدەلەرى اقىنى 10 پىراسەنت ارتتىرۋ.

جۇمىس يەلەرى بولىك شىعارعاندىڭ ورنىنا قىزمەت ىستەگەن اقتىڭ اسكەرلەرىن العان.

ٴسوز بايلاسىپ جاتىر.

رىبيگە قالاسىندا لاتبيا، ەستونيا، پولشا ەلدەرى باس قوسىپ سويلەسىپ جاتىر. پينلاندىيا مەن رۋمانيا دان دا وكىلدەر بار.

دەموكرات گەلپاق 1,500,000 داۋىس، ۇلتشى پارتيا 10,700,000، تەپتوندىق لۇدەندورپ 210,000 داۋىس، ورتالىق پارتيادان ماركس 3,800,000، كاموۇنيس تەلمان 1,800,000 داۋىس العان.

وڭقاي پارتيانىڭ كىسىلەرى وسى جولى جىڭىپ ٴتۇيىپ ٴبىر جولاتا قىيراتىپ شىعۋ ويلارىندا ەدى. ٴبىراق ونىسى بولماعان. بابار مەن دەموكرات پارتياسى بۇرىنعى داۋسىنىڭ 400,000 داين، تەپتون 700,000 داين، كاموۇنيستەر 900,000 داين جوعالتقان.

جاپونيادا سايلاۋ قۇقىقى.

جاپونيادا قالىق پالاتاسىنا سايلاۋعا ۇلكەن جەر يەلەرى، تورەلەر، ٴبىرى بايلار سوعىس كەنەرالدارى عانا قاتىساتۇن. قالىقتىڭ ٴبارى جالپالاما بىرمۇدى سايلاپ، ٴوزى سايلانا المايتۇن. كازىر جالپىنى سايلاۋعا داتىستىراتۇن زاكون شىقتى. زاكون ...

كەڭەستەر وداعىندا.

كام ىنتەرىن جيىلىسىندا زينوۆيەۆ باياندا‌ماسى.

...

تەرىڭ قاراۋدى تىلەيدى

...

قازاقستاندا.

الىم تۇۋرالى سابانقوم تۇركىستان تەمىر جولى قاۋلىسى.

الىم 120سوم تابىسى بار شارۋالاردان جوعارى قاراي سالىنادى. مال اشىعانا شاعىلعاندا ەسەپ: 10 سومنان، تۇيە 7 سومنان، جىلقى 8 سومنان، قويى 2 سومنان باعالانادى.

10 قارا، 12 قارا 100 سوما باعالانادى الىم سالىنبايدى.

12 قارادان السە 15 قارا بولسا 150سوما تابىسى بولادى ...

[illegible]

قازاقستاننىڭ ايماقتىق قورى.

1924-1925 جىلعى قازاقستاننىڭ ايماقتىق قورىن كەمسەرلەر كەڭەسى قاراپ بەكىتتى. ايماقتىق قوردىڭ كىرىس بولىمى 640,628 سوم 90 تيىن؛ شىعىس بولىمىدە 640,628 سوم 90 تيىن. قوردىڭ الىن-كىرىسى، تۇز، جەر مايى، سەناقتى كەنەلەردەن، الىم سالىقتان، شارۋاشىلىق مەكەمەلەرىنەن، ءار تۇرلى كەسىپ ...

سەمەي گۋبەرنەسىندەگى ارالىق مەكەمەسىندە ... تۇركىستان تەمىر جولىن سالۋ تۋرالى ...

[illegible]

پارتيا تۇرمىسى.

قازاقستاننىڭ 4-پارتيا جيىلىسىندا سايلانعان ايماقتىق تەكسەرۋ كەمەسيەسىنىڭ ءسى.

(باسى وتكەن ساندا)

[illegible]

بارلىعى 112 ادام. ... 38% بولادى.

ايماقتىق پارتيا كامىيتەتىنىڭ 2-پلەنۋمى.

8 - پەبىرالدان باستاپ، قىزىلوردادا ايماقتىق پارتيا كامىيتەتىنىڭ 2-پلەنۋمى اشىلادى. بارلىق گۋبەرنەلىك پارتيا كامىيتەتتەرىنەن جاۋاپتى قىزمەتكەرلەر، ايماقتىق پارتيا كامىيتەتىنىڭ بارلىق مۇشەلەرى تۇگەل جينالادى. كۇن تارتىپتەرى كەلەسى نومەردە جاريالانادى.

جۇمىسكەرلەر تۇرمىسى.

قازاقستاندا جۇمىسشىلار قوزعالىسى.

(باسى وتكەن ساندا)

[illegible]

18- بۇيىم تۇتىنعا

تۇرامىس ۋلى.

باسقارما - قازاقستان سىندى ارتتا قالعان ەلدىڭ جۇمىسكەرلەرى كامۋنەس پارتياسىنىڭ باۋلۋى ارقاسىندا بۇل داراجادا ىلگەرىلەگەن بولسا، ەندى ءبىر از جىلداردا ۋزگە جۇرتتارداعى تاپباستارى مەن جاناسىپ، سەرتى كۇشەيۋى، ۇشىن سايا‌سي تاربيە جاعىن ۋسى باستان قاتتى ەسكەرۋى كەرەك. ۋسى باستان ساۋاتسىزدىقتى جويىپ، جولباسشى كىتاب، گازەت، جۇرنال وقۋعا تىرىسۋلارى كەرەك.

سەنىكىدە دۇرىس، مەنىكىدە دۇرىس.

«ەڭبەكشى قازاق»تىڭ 294-ءىنشى نومەرىندە باسىلعان قوجا نۇرات بالاسىنىڭ ماقالاسىنا جاۋاپ.

قوجا نۇرات بالاسىنىڭ ماقالاسىن وقىعان سوڭ، ەكىنشى قوجانىڭ اڭگىمەسى ەسىمە ءتۇستى. قوجا ناسىرەتتىنىڭ الدىنا ەكى كىسى ءبىر-ءبىرى مەن تالاسىپ، ايتىسىپ كەلگەن ەكەن. قوجا (مۇرات بالاسى ەمەس، قوجا ناسىر) اۋەلى ءبىرىنىڭ ءسوزىن تىڭداپ، «ءسوزىڭ دۇرىس» دەگەن. ەكىنشىسى ءسوزىن بىتىرگەننەن كەيىن: «سەنىكىدە دۇرىس» دەگەن. قوجانىڭ قاتىنى بار اڭگىمەنى ەستىپ الىپ تۇرىپ ەدى، تۇرعان ەكەن قاتىنى، قوجانىڭ ۋىلۋالىنا تاڭ قالىپ: «قوجا مۇنىڭ قالاي؟ ءبىر-ءبىرى مەن ايتىسىپ ەكى كىسى كەلسە، ەكەۋىنىڭ دە ءسوزى قالاي دۇرىس بولادى؟» دەپتى. قوجا: - قاتىن، سەنىڭدە ءسوزىڭ دۇرىس دەپ جاۋاپ قايىرعان ەكەن.

بۇرىنعى زاماندا بولعان اڭگىمە ەرتەگىدە بولادى، تۇرمىستا بولماس دەپ شالاب جۇرۋشى ەدىم. «ەڭبەكشى قازاق»تىڭ 294-ءىنشى نومەرىندە ەكىنشى قوجانىڭ ماقالاسىن وقىپ، قوجالاردىڭ الىن دۇنيەدە ءتىرى ەكەنىنە نانعانمىن. ءبىزدىڭ قوجا دا سولاي دەمەدى؟

- قوجا ايتادى: مەنىڭ بۇل سوزىمدە لاتىن قارپى كەرەكسىز دەگەن ءسوز اڭعارىلماسىن. مەنىڭ ماقسۇتىم لاتىن قارپى پايدالى شىعار(؟)، ءبىراق اراب قارپىنىڭ دا ءتاۋىر جەرلەرىن قىسقارتايىق. قوجانىڭ ماقالاسى باستان اياق لاتىن قارپىنا قارسى جازىلعان تۇزۋ كىرپىشكە دەۋ جاكەرلەر. ... ءسوزدى جاسىرماي اشىق سويلەۋ ارتىق. ەندى قارسى بولساڭ قارسى بول - ءبىراق قوبىرسىقتى بۇلاڭداتپاي، مىرجاقپاي: جۇرت قارسىن، جۇرت ءبىلسىن، جۇرت سىناسىن، دەمەي اق سول جۇرتىڭ ءبىرى بولىپ ەكى جاقتىڭ بىرىنە قول كوتەرۋ كەرەك ەدى. جاڭا شىلدار قوجانىڭ كومەگىنسىز دۇنيەدە ... ءبىر-ءبىرىن ايتپاي، جاڭالار كوپتەگەن ايتىلعان ءسوزدىڭ اشىق تۋسىنىكتى بولۋىنا مۇقتاج. گازەت، جۋرنالداردا ءالى كۇنگە دەيىن تالاسىپ جۇرۋشىلەر جوق. جاستاردىڭ جاڭا بولعاندا جامىرلاماي ءسوزىن دۇرىس بولعانىنا نالىرىنباي دۇرىس بولۋىنا ۋيرەتۋ كەرەك.

ماۋدادا بولساڭ ماۋلىدا بولسىن، ءا ۋيرەتۋ ءبىزدىڭ تۇڭكەرىس زامانىنا تۇزۋ كەلمەيدى. ... ءسوزى ءبىر بولسىن دا، انىق بولسىن. بۇعان نە دەيسىڭ قوجام؟

مەنى قوجانىڭ قارسى دالەلدەرىنە كەلەيىك: قوجانىڭ دالەلى: (تۇركىدە لاتىن قارپىن قولدانعان كىسىلەر اپەندىلەر يۇۋرۇپاسى، ەكەن يۇۋرۇپاسى، انىقتاپ بولعان كىسىنىڭ ءسوزى تۇزۋ بولا بەرمەس؟) دەيدى قوجا. ... دالەلىم مەن «ءبىز» دەپ ويلايدى. مىنا قوجا ءمۇڭىن بولارعا كەرەك. ... بولىپ جاتقان تۇقىردى جازعاندا، ءالىمىز ....

ءبىزدىڭ اراسىندا ەكى-ءۇش قالا مۇنىدا ... تۇركىستاندا ...

ۇستىن ايتىلعان ەدى. تاعى مۇنىدا مىنەن شىعارماق كەرەك: تۇركىدىڭ س. س. س. ر. ەمەس. تۇركىدە «كەڭەس» جۇرت اياق استىندا. تۇركىدىڭ الى «شىن بۇرجۋازيا تۇڭكەرىسىن كورگەن جوق. كەرەك بولسا، لەنيننىڭ ورىس تۇڭكەرىسىندە بۇرجۋالارى مادەنيەتتەنە جەڭىلگەن جەڭبەگەندىگى تۋرالى جارعان ماقالاسىن قوجام «ءبىر وقىپ كور» مۇندا بىلەر ەدىڭ. سوندىقتان تۇركيانىڭ كازىرگى كۇيىن بۋرژۋازيا، پەرۋەسۇرى، اتىپ كەتكەن جانىندايى بولادى. تارىيحتىڭ ۋسى باسقالارىن قوجام تۇركيادەگى تەپەرىشىن كورۋشى؟ دۇعا مەن شىعارماسىن، ولاي شىعار جوق. تاربيە دەپ ويدى ايتادى.

قوجا: تۇركىدەگى كۇنىنى نەگە بۇرجۋازيالىق بولادى ەكەن، بۇرجۋازيانىڭ ءسوزى تۇزۋ بولا بەرمەس؟ تۇركىدە باسقا كۇنىدە قوزعالىپ قالعان با؟ دەپ كۇيىندى.

ءبىر ايلىق جاڭالىق دۇرىس، تۇركىدە باسقا كۇنىدە بار؟ ماقالا ۋسى كۇندە شايىن سەبەپ دەگەن ءبىر كۇنىنى الدى. تۇركىدىڭ تۇڭكەرىسىندە قارسى كوتەرىپ وتىر. بۇل كۇنىن بۇرجۋاسىندا ەمەس، انىقتاپ دەمەسىڭ ... ءبىر اۋدانشىل ساۋدەگەر. بۇرجۋازيا، انىقتاپ، جانىن السا باسقا مادەنيەت تاقىرىپ، قارسى تۇرۋلى جازعان كىسى بولماسا ءجا قوشتى قوجا جاساپ با؟ بۇعان نە دەيسىڭ قوجام؟

ەكىنشى دالەلى: اراب قارپىن جاقسارتۋشىلار لاتىن قارپىنىڭ اراب قارپىنان ارتىقتىعى باسقا سونداقتان جاتىرعانىمىز دەپ ۇش زامانعا ايقىن ەمەس ...

ءبىزدىڭ ماقسۇتىمىز جەڭىلدىك ەمەس بە؟ دەيدى قوجام.

«العاش بىلەردىڭ تارىيحى جازىلماعاندا ءسوز لۋراسىندا بۇل «العاش بىلەردىڭ ءبىر بەرىلە جانىن» تۇبى ءبىر ەكەنىن كورسەتىپ «تىم؟» تۇرىك ماعىناسىنىڭ ۋزەرىن «ءوز «العاش بىلەرى بار ەكەنىن «بىلەرىڭ قوجاما ازىر كورسەتۋدە مەن تاقىرىپ ... بۇل «العاش بىلەردىڭ تۇبى ءبىر ەكەنىن بايانداعانىم نەگە مۇنى ايتپاي تاعى ماقسۇتىڭ دەپ بالكىم قوجا № 2 شىعاردى. ءبىز جاڭا «العاش بىلەرى جاقتاۋشىلار جويىلمعا پايدا بەرەر ماعلۇماتتى كورسەتكەنىمىز، ەسكەشىل قۇۋلاردىڭ نەگە جۇباتقىزعا پايدالارىن ماعلۇماتتى بەرەسىڭدەر؟ ءبىزدىڭ ماقسۇتىمىز: جەڭىلدىك ەمەس بە ەدى. - دەپ شەشۋى كۇلكى قوجام. ءسىزدىڭ ماقسۇتىڭىز جەڭىلدىك ەكەن، نە سەبەپتەن مىناۋ «العاش ءبىر جەڭىل، مىناۋ قيىن دەپ ءوز سىنا كىرەدى جۇرت الدىنا تارازىنىڭ تاباسىنا سالمادىڭىز؟ مالىمە تىڭىزدىڭ سەبەبى: جەڭىلدىك جاققا جولدا بولعىڭىز جوق! ايتپەسە مىناۋ قارسى دالەلدەرىڭىزگە تاعى 3-4 دالەل قوسار ەدىڭىز جوق. دالەل جوقتىعىنان بولعان بولار ما ەدىڭىز جوق؟! ەسكىردەن شىعىپ قالعان بولسا ەسكىرگە سالايىن. ءسىز 2 ءىنشى ماقالا كىرىپتى باسپا قاتار جازۋدا، جاڭا ماشينكەدە ... اراب قارپى «العاش ءبىر تە جەڭىل ەكەنىن بەرىپ ەكەن - مۇعان جاۋاپ بەرىڭىزشى؟ جاڭانىڭ جەڭىلدىگى بولسا ... باسىلعان. - ونى مەن مۇنىڭ ايتىپ ونىرىلىپ، نە ءسىز اراب «العاش ءبىر ءتالىمى ءبىلىپ ... قالاي سىناپ كەلدى؟ قيىن بولعانىن كور.

مەنەر ەكەن؟ جۇرت ەكىنشى كورمەگەن، دەپ قالاي ايتا الار ەكەن؟ بۇعان نە جاۋاپ بەرەسىڭ قوجام؟ ءسوز جاڭانىڭ ۋستىندە، ەكىنشى ءسوز تىڭدامايسىز دەمەسىڭ؟

قوجانىڭ كەسكەندە دالەلدەرىن الايىق: الگەبرادە (A+B) بۇرمۇلەسىن (ا + ب) دەپ جازساق نە بولادى؟ دەيدى. ءبىراق اينەكەدە قالعان دۇرىس مۇقابىت دوقتىرلىڭ مۇنىڭ نە ەكەنىن بىلەدى قالار؟ مۇنى مەن ايتىپ دەگەنىم مىناۋ: بارلىق ياۋرۇپا بول قاتاردا ءبىزدىڭ مەملەكەتىمىزدە ءبىلىم ۋشىرايتىن بورمۇلالارىن بەرىكتىرىپ وتىر. ءبىز جۇزدىڭ مۇنىڭ زيلكىن كەرەكتىگى بار.

بولماسا نەگە ورىس «اب» اتىن ەنەپ (A+6) دەپ جازبايدى؟ نەگە رادىيونىڭ P حەمىن K دەپ جازامىز. ءبىر ۋلتتىڭ ەنەرى جاسالعان شەرتوج (Чертеж) دى باسقالار دا تانىمادى. نەگە 604 K 2 دەپ ەلۋگە بىلمەگەن شۇرشۇتقۇ ەكەنىن سەزدى؟ باسقالار ۋساماپ؛ باسقالار اياق مەن جۇرسە ءبىز باسىمىز بەن جۇرەيىك دەۋدى قالاي بىلدىڭىز؟ ءبىزدىڭ ءبىرالى تارىحى ال ... قۋشۇ، پايدالى تارىحقا قارسى كەلۋ ... ءالى بالاپ، ال سالتارعا مىش كىم قاراماي دا ...

مەدەنيەتتە (مادەنيەت)تە مەس، مەدەنيەتتە دەۋ كەرەك قوجام) اراب قارپىنان زيان كورمە نەگە ءبىراق سوزدەن كورمەيدى ەكەن؟ دەيدى. مەدەنيەت قوجا. ونى جاۋاپ بولسىن دەپ ايتامىن: قوجام مىناۋ ادەبيەتتى وقىپ شىققىزداعى سوزان كەمىن مەدەنيەتتەگى بىلىمىڭىزدى كورسە. تىڭىزدا قىپقاردىعى ... كىتابىن

«وزىنىڭ «كوز اۋرۋى مەن جازۋ» دەگەن كىتابىندا اراب جازۋىنىڭ زياندارىن باياندادى. ورىنباي قوجام. دوقتۇر بولعان كىسىنىڭ ءسوزى تۇزۋ بولا بەرمە ەكەن؟ دەر. مەن كوز اۋرۋى دوقتىرى ەمەسپىن. قوجا كوز اۋرۋىنىڭ دوقتىرى كىسى، ەسەپتەن جاسى ۋلى بىلەتىن شىعار. ... ءبىلۋىن بىلمەيمىن، ماعان قازىر انىق مىناۋ: قوجا ءسوز اۋرۋىنا ناۋقاس. ايتپەسە مۇندا وقۋشىلاردى باسىن اۋىرتىپ مەسىپ جاتقان قوجا مەن ايتىسۋىم ورىنسىز بولار. قوجام تاعى ءبىر جەردە مىنى تانىپ ... جاۋلامان، مەن ءبىر ەلىنىڭ كوبەيىپ كەتكەنىن ايتىپ، ەندى قازاقستان بولمادى، قىرعىزستان بولىپ كەتتى دەپ ەدىم. قوجام ايتادى: «ىلعىنىڭ دەگەن ءسوز دەپ بەرىلە 8 بولمايدى، ءبىز بەرەكسىز جازىلادى ... بولادى قوجا ءسوز بولاما؟ مەكتەپتە بالاعا ۋيرەتكەندە بىرەكسىز جازىپ، باسقالاردى ءبىر بىرى مەن باسىپ بولمايدى، ۋيرەتپەدە بولسىن؛ ءبىراق اڭگىمەدە ەمەس، ءبىرىنىڭ جالپى جازۋدا تىم كوپ ۋشىرايدى دەگەن پىكىردە «ىلعىنىڭ»، «ىلعىنىڭ» دەگەن شىعارعاندا دەگەن سوزدەردى ءبىر رەت جازعان كىسى تۇزۋ دەپ بىلمەسەڭ كەتەدى. كوپ بالانىڭ ءبىرى وسى.

ءسوزىمدى بىتىرەمىن. جالعىز-اق ءوتىنىشىم: جاڭا كەلىن، مالدا ... قارسى بولىپ جۇرگەندەر، جاڭا جاڭ بولمادى. ... ءسوزدىڭ ۋۇرعاعان ۋاقىتىندا سايالاپ، قولايلى كەزدە جىلدان جىل سوعىس ... تۇبىنە كەلىپ ... كەلمەيدى.

نازىر.

شارۋاشىلىق بەتەرى.

ەگىس ناۋقانىنىڭ بارىسى.

تۇقىم ەلگە ۇلەستىرىلىپ بولىندى.

تۇقىم الىنىپ قازاقستان ەلىنىڭ كەمشىلىگىنە ۇلەستىرىلىپ بولىندى. قاردىڭ ەرتە كەتە باستاۋى تۇقىم تاراتۋ جۇمىسىنا ازىراق كەدەرگى جاسالادى. تۇقىم ٴبىرداي ەل تولىما تاراتىلعان كورىنە ٴتىبىدى.

بيىل ەگىس 12 پروسەنت ارتادى.

جالپى ارادا ورىنبور، اق-توبە گۋبەرنەلەرى تامىردا 2 ٴجۇز مىڭ بۇت تۇقىم الىنىپ الدى. موندىقتان قازاقستاننىڭ جازعى ەگىسى 30-40 مىڭ دەسەتينە ارتادى. بيىل 1،850،000 دەسەتينە جازعى ەگىس ەگىلەدى. بىلتىرعى جازعى ەگىس 1،648،000 دەسەتينەدەي. بيىلعى ەگىس بىلتىرعىدان 12 پروسەنت ارتىق بولادى.

كۇزگى ەگىستەردى قوسقاندا بيىل قازاقستاندا 2،050،000 دەسەتينە ەگىس ەگىلەدى. جالپى العاندا بيىل ەگىس بىلتىرعىدان 11½ پروسەنت ارتادى.

اقمولا گۋبەرنەسىندە.

وتكەن جىلى بۇكىل گۋبەرنەدە 423100 دەسەتينە ەگىس ەگىلدى. كولىك كۇشىنە قاراعاندا 708000 دەسەتينە ەگۋگە بولاتىن ەدى، ٴبىراق تۇقىم كەمدىكتەن 280،000 دەسەتينە كەم ەگىلدى. بيىل گۋبەرنەگە تۇقىم ازىقتىق تۇقىم ەگىستىڭ ساناۋىن بىلتىرعىمەن قاراعاندا كەمىندە 10 پروسەنت ارتاتىن ٴتۇرى بار. بۇرىن بەرىلگەن تۇقىم ەلدەن كوپ جينالسا بيىلعى ەگىس 5 ٴجۇز مىڭ دەسەتينە شاماسى بولاتىن. ول ۋاقىتتا بيىل ەگىس بىلتىرعىدان 18 پروسەنت ارتادى. ٴبىراق سوندادا ەلدىڭ جۇمىسى مالى مەن ماشينا-ايماقى تولىق پايدالانىلمايدى. ولاردى تولىق پايدالانۋ ٴۇشىن الىدە تۇقىم كەرەك.

پاۋلادار ۋەزىندە.

پاۋلادار ۋەزىنە تۇقىم ەتكىلىكتى بەرىلدى. ۋەزدىڭ ەر ٴبولىمى تۇقىمدى تاراتۋ جۇمىسىنا شۇعىل كىرىسىپ جاتىر. ەلگە ارالاعا تۇقىم تاراتاتىن ماشينەلەر بەرىلدى. كەمىپ ەلگە تۇقىم تاراتاتىن ماشينەلەر بوس بەرىلدى. تىشقان قىراتىن ۋ (ۋگلەرود) بۇكىل ەلگە بوس بەرىلمەكشى.

ماشينە-سايمانداردا ەلگە تولىق جەتىستىرىلدى. ماشينەلەر ەلگە كاپەراتسيا ارقىلى 1-4 جىلعا نەسيەگە بەرىلىپ كەلدى.

بيىلعى جىلى ۋەلگى-ناجىرەيبە كورسەتۋ جۇمىستارى كۇشەيتىلەدى. جاقسى ۇلگىلى جەتىستىرىلگەن 11 سىرىكتىڭ ۇرىلدى. ولارعا 4000 تۇقىم بەرىلدى، ماندار جەم بەرىلدى. 2 ورىنعا ۇلگىلى ەگىستەر ەگىلمەكشى.

جوگەرى، ليۋسەرنە سەپىلدى قۇۋاكىشىلىكتى تۇزىمدى ەگىستەردى ەگىپ ناجىرەيبە جاساۋعا ۇيعارىلادى.

اق-توبە ورىنبور گۋبەرنەلەرىنە ۇستەمە تۇقىم.

اق-توبە، ورىنبور گۋبەرنەلەرىنە بەرىلگەن 2 ٴجۇز مىڭ بۇت ۇستەمە تۇقىمنان ورىنبور گۋبەرنەسى 110،000 بۇت، اق-توبە گۋبەرنەسى 90،000 بۇت الدى. اق-توبەگە بەرىلگەن تۇقىمنىڭ 50 مىڭ بۇتى 1 سوم 80 تيىننان نەسيەگە، 40 مىڭ بۇتى مول ٴونىم بەرىپ ازىر اقشاعا بەرىلەدى. ورىنبورعا بەرىلگەن تۇقىمنىڭ 60 مىڭ بۇتى جوعارعى رەت بەرىپ ازىر اقشاعا، باسقاسى نەسيەگە بەرىلەدى.

بۇل تۇقىمدار الدىمەن ارتەلدەرگە، سەرىكتىكتەرگە، ودان كەيىن قىربىس شارۋالارعا بەرىلەدى.

ساۋدا-كەسىپ قامى

قازاقستاننىڭ قالىڭ كەمەسەرلەرى كەڭەسىنىڭ جاقىن ارادا بولعان ٴبىر ماجىلىسىندە سىرتقى ساۋدا كەمەسەريەتىمەن قالىڭ شارۋاسى كەڭەسىنىڭ ەسەبى باياندامالارى تىڭدالدى.

قازاقستاننىڭ سىرتقى ساۋدا كەمەسەريەتىنىڭ 1923-24 جىلعى جالپى ساۋدا، باسقارۋ جۇمىستارى قارجى كەمشىلىكتەن كوڭىلدەگىدەي بولىپ شىقپاعان. شەت مەملەكەتتەرگە زات شىعارۋ، ودان كەرەك-جاراق اكەلۋ ساۋداسىدا كەم. بۇعان دا قارجىنىڭ كەمدىگى سەبەپ.

بۇل كەمشىلىكتەر ەسكەرىلىپ سىرتقى ساۋدا كەمەسەريەتىنە اتىنىق، شىكى مال ازىرلەۋ جۇمىسىن كۇشەيتۋ، شەت مەملەكەتتەرگە جۇرەتىن كارىس دەكسپەدەنسيەسى مەن شىنكە مالدى كوبىرەك جىبەرۋگە كۇن باتىس قىتاي مەن ەكى ارادا ساۋدانى كۇشەيتۋگە تاپسىرىلدى. قىتاي مەن ەكى ارادا ساۋدانى...

قازاقستاننىڭ قالىڭ شارۋاسى كەڭەسىنىڭ باياندامالارى.

قازاقستاننىڭ وتەرلى كەسىبى 1923-24 جىلدا الداعى جىلعا قاراعاندا ۇلعايعان. قالىڭ شارۋاسى كەڭەسىنىڭ بۇل جوندە ىستەگەن جۇمىسى كوڭىلدەگىدەي دەپ تانىلدى.

باياندامانى تىڭداعاننان كەيىن ايماقتىق ماڭىزى جوق كەسىپ ورىندارىن گۋبەرنەلىك كەمەلەردىڭ قاراۋىنا بەرۋگە، قول وتەرى كەسىبىن كۇشەيتۋگە، كەسىپكە كەرەكتى قارجىنى مولايتۋعا، تاز توبەنىڭ تۇز كەسىبىن كۇشەيتىپ وعان قازاق جۇمىسشىلارىن الۋعا، ەكىباستا قورعاسىن زاۋىتىن جۇرگىزۋگە، كاسپيدىڭ ساۋاباتىنا ۇشىراعان بالىقشىلارىنا نەسيەمەن جاردەمدەسۋگە، قازاقستانداعى بىلعارى زاۋىتتارىن كۇشەيتۋ، جاڭادان بىلعارى زاۋىتتارى سالۋدىڭ جايىمەنتا كىرىسۋگە، قازاقستاندا جەرگىلىكتى جەر، اۋىل شارۋاشىلىق وسىرۋ تۇرعىسىنان قاراۋ مەكتەبىن ارنا...

ول شارۋاسىنا جاردەم.

...20000 سوم، ...32700 سوم ...23000 سوم ...40000 سوم، ...45000 سوم ...20000 سوم...

وقتۋ - ٴبىلىم ٴىسى.

دۇرىس پىكىر.

«ەڭبەكشى قازاقتىڭ» 295 نومىرىندە ...

...

بەرىلگەن كوپ ۇلكەن كىتاپتار باستاۋىش مەكتەپتىڭ قۇرالى-سايماندارىن تو-لىقتىرىپ الماي اعارتۋ جۇمىسى تۇزۋ جولعا تۇسىپ كەتۋى قيىن. ورنى مەكتەپكە ارنالىپ باسىلعان...

...سوزى وتە ورىندى. بىزدە جالپى العان باستىنا قول قويدىق. بۇل تۇۋرالى ٴجىبى-ٴجىبى باسپا ٴسوز بەتىندە پىكىر السىپ تۇرۋىمىز كەرەك. مامەت ۇلى احمەت.

ەلدەر اراسىندا.

قازاق بايىسا قاتىن الادى.

(ورال).

گۇرىيەۋ ۋەزى سارگول بولى-سىنىڭ وتكەن جازدامى ەكى شابا-رىنىڭ ٴبىرى مۇرتالەۋ ۇلى تورتا دەگەن جىگىت ەلگە نەكەنىڭ تاشا-لىقتادەي تيىگەن.

ەلگە ماناۋ بولعاندەمان كوپ ولجا ٴتۇسىرىپ ۇزىنە ونعان ايەلىمە-دى «مامان ٴتىنى» دەپ ازىراتىن بولعان. «ەڭبەكشى قازاقتىڭ» 267 نىنشى سانىندامى دە الدەكىن قارساقى قۇلامى مەن ٴبىن قىزادى، ەكەن مانا-لاما جالعاسى تورتالار بالاسى قىزىن ەكى باسپاتى سىبىرعا ساتىپ وتىر دەپ ايتىلعان ەدى. سول ەكى سىبىر-دى ەربىپ الاتىن وسى تورتا بولا-تىن. جالعىز تورتا ەمەس، مۇنداي بۇزاقىلىق ٴبىزدىڭ ەلدە تولىپ جاتىر. جوعارعى ورىنداعى ازاماتتار بۇعان ٴبىرەم تابىسىن. ەركە بالا.

ازامات ايۋاندىعى.

ورال گۋبەرنەسى، ەلەك ۋەزى، «شيلى بولىسى» 12-نىنشى اۋىلىنىڭ كوزى اشىق ازاماتى بوتان ۇلى ٴبالمۇقامبەت 94 نىنشى جىلى سەنتيابردە بوي جەتكەن قارىنداسىن وسى ۋەزى لۇۋبەن بولىسى 8-نىنشى اۋىل المات ۇلى بوگەن دەگەنگە 9 قارا قالدىق مال الىپ ربەزالعاندا قاراماي كۇش بەن بەرىپ ەدى. 15 كۇن تۇرىپ المات ۇلىنان قاشىپ شىعىپ، اعاسى بوتان ۇيىنە قورعىپ بەرالماي تۇدامى ٴسۇيىن ۇلى قامىت دەگەننىڭ ۇيىندە تۇرە ۇيىنە بارامىن دەسە اعاسى كىر كىرگىزبەيتىن كورىنەدى. تۇرعان ۇيىنە ماڭا قاتىن مەسەبىنە قىزەت قىلىپ جىلا-ۋدان كوزى اشىلماي سورلى بولىپ جۇر. زاكەزا كۇنىنە قابارى بار ازاماتتارىمىزدىڭ ىستىپ وتىرعان ٴىسى وسى، ايەلگە تەڭدىك قاشان بولادى؟ س. ە. ۇلى.

كاپەراتسيە جايى.

شالقار ۋيىم دۇكەنى.

شالقاردا 23 نىنشى جىلى دەكابردە شولاق جىبىن قاراسى، قارا شوقات بولىستارىنىڭ كەدەيلەرى بىرىگىپ «ۋيىم دۇكەنى» اشقان.

باستا قورى از بولسادا مۇشە كوبەيىپ قالعان قارجى جينالا كەلە قالىڭداعى ۋيىم دۇكەنىنە قوسىلىپ قالىپ ەدى.

بۇل كۇنگە دەيىن دۇكەندى ەش نارسەدەن قاتارى جوق، ورىستار بەيلەپ كەلەدى.

ٴۇش بولىستىڭ الاسىنداعى بارىن ساتىپ كىرگىن كەدەيلەرى تولىق پايدا كورەدى. قارىزدار دى ورنىنە تارتۋ ورنىنا ۋيىمنىڭ بەرەدى. قارا شوقات، شولاق جىبىن بولىستا-رىنىڭ مۇشە بولعان قازاقتارىنان اقشاسىن بەرمەي 4 مىڭ بۇت بالىق الىن ەدى. قازاقتار مول اقشاسىن الا الماي شالقار قالاسىندا ۋيىم دۇكەنىنىڭ الدىندا اقشان ولۋگە ايتالىپ شۇبىرىپ زار قاسىپ ٴجۇر. بۇلار شۇبىرعالى ەكى جاقتىن بولدى. ۋيىم دۇكەنى الىكى بالىقتىڭ قۇنىنداي زىيان قىلىپ وتىر، كەدەيلەردە شىعىندى باتى. مۇنداي ەمەس بۇل ۋيىمدا بولىپ تۇرادى، ۋيىمنىڭ ٴىسى وسى بولسا قازاق ەلىن قالاي ۋيىمدا-تىرمەكسى؟ ٴبىش ۇلى ٴبىراي.

اقمولا قارىز سەرىكتىگى.

اقمولا گۋبەرنەسى، اتبالجار ۋەزى، بەينەنقور بولىسىندا جاڭادان ۋيىم دۇكەنى اشىلدى. باسقارۋشىعا اتالى جالعاۋسىز جۇماباي قاجىنىڭ نەمەرەلەرى ۋسەنجان، تامى باسقالارى سايلاندى. بۇلار قالدىقتى زار قاقساتقان بەلگىلى ادامدار. ٴوزى ٴبىر بولىستىڭ بايى. بولىستىق اتكوم ٴتوراعاسى بەكەتۇر-عان ۇلىن توناپ قىلىپ ايلاعاندا كوتەرىپ سايلاتىپ وتىر: ول ۋيىمعا سۇۋدان قاشپايدى، وسىنداي تۇيەنى تۇكى مەن جۇتقان جالماۋىزداردان قاشادى.

وتكەن جىلى ناشار ٴۇشىن اشىلعان «جاردەم ۋيىمى» بار ەدى. ەلدىڭ اتقامىنەرلەرى مەن جينالىپ ورجانىپ جالماۋىزدارعا قاراسىپ ەدى. ولاي بولعانى، جەمقورلىق ۋيىم باستىعى جەپ تويدى. ول تەككە شىعاندادى. وسىنداي جولسىز سالار بىزدە ٴجيى بولىپ تۇرادى. سوڭعى ٴبىر تولىپ بەرەتۇگە ناتان ەلدە كوپ جوق. بىلەتىندەرى سەقتىلىپ كەتەدى تۇبى. تاباپ الىپ جاۋىزدارداي ولاپ، شىقپايتىنداي بالكەسىن ۇيىمعا ۇيىمدارىدا تولىپ ٴجۇر.

مۇقانىم سۇلتان ۇلى بەكەنبي.

قىزىل اسكەر تۇرمىسى.

ەسكەرتكەنىمىز.

قازاقستان ورتالىق كامىيتەتى انىندامى اسكەرلىك مەكتەبىندىك وقۋشىلارى اپرەلدىڭ 20 تالارى قاراپ جازعى دەم الىسقا بوساتامىز. اپرەلدىڭ باسىنان سول ۋاقىتقا دەيىن قىستاپ وتىرعان وقۋشىلارىمىز مەن بولادى. قاشاعا قايتارىمىز ازىر بەلگىلى بولعان جوق. مۇندا مەرەكەلىك مەكتەپتەگى قارسا: ٴبىز قايتقاندا بويىمىز بەن بارىپ تۇسەتىن جەرگە دەيىن قازىنا قاارى مەن بارامىز. قازاق بالاسى قالالىق ەمەس، اۋىلدىق ولدان ٴارى ٴبىر تالاي ات بەن بارۋعا كەرەك. ٴار بۇرىشتان جينال-عاندارمىز. ات بەن جۇرىسۋ ەرگە قازىنا نە اقشا بەرمەيدى نە باسقاشا قولعا بەرە المايدى. سوندىقتان ٴبىز ٴۇشىن قازان ابىلدا گۋبەرنەلىك ۋەزدىك مەكەمەلەر، مۇنداعى قىزىل مەرلەرى قايتقاندا قارسى الىپ، جاردەم قاراستىرسا جاراۋ ەدى.

مەرتەبەلى ەسكە سالامىز.

وقۋشىلار اتىنان دۇيسەنباي ۇلى.

ٴتۇسىنىسىنىۋ ورنىنا قىلمىس بەرەدى.

قازاقستان ورتالىق كامىيتەتى انىندامى اسكەرلىك مەكتەبىنە ماداردان وتىپ كەلگەن ٴۇش كەدەيى بار. بۇلاردىڭ بىرىنشىسى، ٴوزى پارتيانىڭ مۇشەسى جولداس اناي ۇلى شىمىردەگى اعارتۋ جۇمىسىنا قابىر-عالىق گازەت جۇمىسىنا جاردەمى تيمەيدى. ساۋىق كەشتەرىن قويساق، كەتىپ قالادى، مۇنداي جۇمىستاردان بەزگەندەي قىلادى.

ول وسى مەن تۇرسىن.

اناي ۇلى ٴۇش رەت 2 بۆزوۋتىڭ كاماندىرى 27 مارت كۇنى قىلمىسىن ەتتى.

2 بۆزوۋتانى وقۋشىلاردى، بۇرىن ازىراق ۋەرتسەدە از كۇ-ندىك سالىت ات ۋەتىندە تولىق وينايتىن تىلىپ شىرۋ قىپ جۇمىس. ەسكەن ۇلى دەگەن ٴبىر جولداس قىلمىسىن جۇرگىزىپ الىپ ەدى، قاتاردا تۇرعان جەرىندە اناي ۇلى اياق تولىنا قىلمىسىن ۋردى. تولى تالىپ تالىپ، تاياق جەگەن جولداس ورناما كەلىپ: «قارا گولىقتان»، ەلدەگى جۋان قارىن بايلاردىڭ تۇلىمىنان قۇتىلىپ ەدىك دەسەم، مۇنىسى قالاي؟ دەپ جىلاعاندا بارىمىزدىڭ ىزىمىزگە جاسى كەلدى.

تاراكىمى قازاق بالالارىن، ەسىن الا قاراي سۇيەرىپ جەكىرىدى دەگەن ورتانىشىل باسشىمىز، اشۋى كەلسە قىلمىسىن ۋرادى.

اسكەرلىك مەكتەبىندە وقۋشىلار: دۇيسەنباي ۇلى، جۇماباي ۇلى، بەكتە نىياز ۇلى، ەگىزباي ۇلى، تاعى باسقالارى.

قازاقستان ايماقتىق جاردەمدەسۋ كامىيتەتىنىڭ ىستەگەن ٴىسىنىڭ ەسەبى باياندامالارى.

(باسى 307 - دە)

بيىلعى ەگىسنىڭ ٴونىمسىز بولۋى 4 گۋبەرنەدەن باسقادان كەلگەن جوق. كەلگەن ماعلۇماتقا قاراعاندا، ورتا رەتپەن ايتقاندا دەسەتينەسىنەن 13 بۇتتان ونىم العان.

ەگىس تۇۋرالى ورتالىق جاردەم-دەسۋ كامىيتەتى، ايماقتىق جەر، سۋ كومەسەريەتىمەن بىرگە ۇلگىلى [illegible] حىساپ، ەگىس جونىندەگى ىستەردى سونىڭ كورسەتۋى مەن جۇرگىزىپ جاتىر. وسى الىمىزداعى جازعى ەگىسكە كامىيتەت باسى 25 دەسەتينەدەن ەگىپ، جالپى ەگىستىڭ ەسەبىن (1،000000) دەسەتينەگە جەتكىزۋگە زور كۇش سالىنىپ ورىندارعا تولىق قانىناس قاعازدار بەرىلىپ جاتىر.

ەگەردە ەگىس كوڭىلدەگىدەي شىعىپ ونىم كوبەيسە، كامىيتەتتىڭ قورى كوبەيۋى، ونى مەن قاتار شارۋاسى كوتەرىلگەن ەلدەر-دە ەگىسى مۇكىسىزدانۋى انىق.

ٴبىزدىڭ قازاقستاندا مال بايلىعى ەلكىمى قاتاردا سوندىقتان ٴبىزدىڭ ەل ٴبىرىنشى ۋيىمدى بولۋىن جۇمىسسىز پىشەن، قورىن قۇراۋ، وتكەن ۋاقىتتاعى پىشەن قورىن ازىرلەۋ تۇۋرالى وتكىزگەن كەم-پانيالار قاناعاتسىرلىق تۇردە بولعان جوق. بارلىق ماعلۇماتى كەلگەن 4 گۋبەرنەدە 42،807 بۇت پىشەن دايارلانعان، مۇنى مۇنان بىلاي بولاشاق تورعايلىقتا قوراپ بولاتىن پىشەن قورىن مولايتۋىمىز كەرەك.

قازىرگى ۋاقىتتا جاردەمدەسۋ كامىيتەتتەرى شارۋاسى كوتەرىلگەن ادامدارعا قىزىل اسكەردىڭ ٴوزى مەشتەرىنە جاردەم جالدارعا ٴتىبىنى جاردەمدەرىن كورسەتىپ ولاردىڭ مۇلىكتەرىن قامسىزداندىرۋعا كەرسەتۋلى.

وسى ايتىلعان رەتتەگى ادامداردان 25،204 ۇيگە جاردەم بەرىلگەن. 17140 ۇيگە ەگىستىك جاردەمى كورسەتىلگەن. بۇل ەگىستىك جار-دەمىنىڭ ىستەگەن كۇنى ات بەن 22،416 كۇن، ادام مەن 3،905 كۇن.

بۇل تۋرالى كامىيتەتتەردىڭ اتقارعان قىزمەتى از ەمەس. ٴبىراق تولىق ماعلۇمات الىنعان جوق. كامىيتەتتەر وزدەرىنىڭ قارجىسى مەن جەرگىلىكتى اۋىلدارداعى، قالالارداعى دەن ساۋلىق ساقتاپتۇن قامسىزداندىراتۇن، قالىڭ اعارتۋ ورىندارىنا كومەك كورسەتتى.

24 نىنشى جىلدىڭ ىشىندە 109 ورىنعا جاردەم كورسەتىلگەن. مىسالى: قوستاناي، ۋۇربىنسكى ۋەزدىك جاردەمدەسۋ كامىيتەتى، ۇۇربۇ قالانىڭ پايداسىنا 1000 بۇت استىق بەرگەن. ۋۇربىنسكى ۋەزىندە جينالعان قوردان مەكتەپ كەرەگىنە 5% بولۋعا ۇيعارىلعان ٴجانا ٴار گۋبەرنەلەردە مەكتەپ پايداسىنا ارنالىپ جەر شاشىلعان.

23-ٴى جىلى 29 مەكەمەگە اقشا جاردەم كورسەتىلىپ ەدى، 24-ٴى جىلى نە داۋىر وسكەنى بىلىندى. قارا شارۋانىڭ ٴوز ارا جاردەم-دەسۋ كامىيتەتتەرى ٴۇشىن تابىس رىندارى (предприятие) اشىلۋ كەرەكتى ەكەنى انىق، ٴبىراق بۇل جاعى ٴمازىرشە اشىلعان جوق. كەلگەن ماعلۇماتقا قاراعاندا 80 گە جۋىق تابىس ورىندارى بار. بۇل تابىس ورىندارىنان ارتىق پايدا الا المادى. 24 نىنشى جىلدىڭ 25 سى سەنتيابرىنە دەيىن.

(اياعى بار)

ەل جايىنان.

قول كۇشى ٴالى قالعان جوق.

(سەمەي گۋبەرنيەسى)

بەسقاراعاي بولىسىنىڭ اۋىلدارىندا 4-3 اۋىلدىڭ مالدارى جوعالىپ، جۇرگەن مالىن جاتاقتارعا 8 ٴتۇرلى قاسقىر بولدى. تۇيەلەرى قولعا تۇسكەن اۋىلدىڭ بولسىن اۋداندارى كوپ كولەمدە ... [illegible]

زارلاپ الىپ قالعان اۋىلدار. جاتاقتار (كۇنەلتىس بار) ... ٴبىر قاتىنى ٴولىپ، ايەل بالالارىمەن قالدى. ... [illegible]

... ياكي كوپشىلىك، قازاق ماليەتساسى بەيبىس ٴۇلى بولىپ زەكۇلىپ تۇتقىندىلاردى شىعارادى. دەرەككە ماعارىنەن مۇرتىس قالاسىندا 8 ٴىنشى اۋدان اكىمشىلىك بولىمشە جونەلەدى. 15 كۇننەن جارامسىز تۇتقىن قىلىپ اكىمشىلىك كۇشى مەن اراڭ جىبەرىپ قىتى. تەرەڭ كول مالى وسى ەبۇقتى ۋرىس قاردىڭ قول كۇشىنە تالاي ۋشىرادى. موعارەى ۋقيعا 24 ٴىنشى جىلدا تۇبىلى شىندە بولدى. زاڭ جولىنان شەتتۇن ەل جوق. زاڭسىز قول كۇش بەن ٴىس امالۋ تيىلماي ٴجون ەمەي. باقا ۇلى تورايىمبەت.

... جىگىتتەرى ەل ورالعان سەنىم. سىندارلىقتى ايتكىلار دەپ قىنادى. قازاقتار ماليەت ورالماعانىن ايتىپ زار جىلايدى. ۋرىستار تەك ورادى. تۇرالى اراپ كورسەتەدى. ازابىنىڭ شەگى قاعادى. — موينىلارىنىڭ العىلار، ٴبىز الدىق دەپ ايتكىلار دەپ كوشتەيدى. جاتقان ولتۇرعاندان الدىق دەپ موينىنا الادى. پروتوكول جازىپ الدىق دەگىزىپ قول قويعىزادى.

تۇتقىنداسلاردىڭ جايىن بىلۋگە اۋىل اتقوم باستىعى مەن ٴتىلماشتى ... الىپ توسقاندارى بارادى، ايامالدارىن ... كورگەن سوڭ ٴبىز ۇرلاعانىمىز جوق دەپ تىلىندە انتىمەن ايتىپ تۇتقىندار ...

شامامىز كەلىڭكىرەمەيدى.

(قار قارالى).

بۇرىن ٴار بولىستا بىرداي، جاشىلىقتا جۇرگەن كەدەيلەر باس قوسىپ بىرىككەن ەدىك. (قار قارالى ۋيەزى، اتىن. بۇرشا كول نوعايى).

بارلىق كۇي مالى ٴجوز شامالى. ۋكەمەتتىن تۇقىم الىپ، ەگىن سالدىق، شارلىك لىنەمىز بولادى. ٴشوپتىنى دە ازعانا قارامىزعا جەتەرلىك جيناعاندىق. تۇرا — قويىسى سالىپ ەل تكارىندا قوسىلادى. بولدىق. بالاشاعامىزدا ۋقىپ ٴجور. ازعانا مالىمىزدى قورامىزدا جىلى ماقتاپ اسىراپ تۇرمىز. بۇرىنعىداي ٴشوپ تاپا المايتىن اشتىقتا قالمايمىز. بايعا كوز تورىككى

بولىپ مالتاتاۋدان تۇتىلىپ وتىرمىز.

پوسولكەمىزدىڭ ٴبىر ٴۋشەسى وتىن ۇلى دەگەن سىپاى زاۋىقلىدا ناس قۇرمان جۇمسىكار ەدى. وسى ۋاقىتا بۇل اتكوم اماسى بولىپ تۇر. پوسولكەمىزدىڭ جەرى از، ارگە جان باسىنا تىلىنگەن جوق ەدى. جەر ٴتىلىمىنى پوسولكەنىڭ ٴوز مويىنىندا بولاتۇن بولدى. موعارى شامامىز كەلمەيدى. بۇرىننان "الدى اداداراسۇ" مەيبىز. ۋكىمەت جەگىلىدىڭ قىلىپ، ۋلىسىدان وامتىپ بەرىمە جاقسى بولار ەدى. ٴوزىمىزدىڭ شامامىز كەلىڭكىرەمەيدى. شوقا باي ۇلى سىزدىق.

ٴالسىز ەلگە كومەك كەرەك.

(تورەيدان)

مايعاراۋ بولىسى وتكەن كۇز ٴورت اپاتىنا ۋشىراپ، شالا جۇتقا ۋرىنعان ەل ەدى. 23 ٴىنشى جىلى بەرىلگەن قارىزعا تۇقىمىن ٴوسىمىن وسى كۇنى ٴوراپ جاتقان كورىنەدى.

تاشلارداعى ٴبىرلى — جارىمدى سىبىرىپ مالىندىرىپ تولتىرەمە، مايعاراۋ، تاشلارىندا بەرەتۇن لىنتى جوق.

بۇل ەلدىڭ جوعارى ورىنداردان سۇرايتۇنى: ٴورت اپاتىنا ۋشىراپ ازعانا قارىزۋلى كوبەيدىلىپ تۇرعاندا ۋەمەلىگىنە جۇدىرىق، دەمەي قارىز ٴتۇقىمىن تولاۋ كەيىنشالىتۇرماتاپىرىلۇ. وسى تىلەكتى تەزىرەك ورىنداماسا "الىسىز ەلدىڭ كوشىنە تيەدى" مۇنى ەسكەرەتۇن جوعارعى ورىنداربولماسا، ۋيەزدەگىلەردەن ٴزيمت كەسىلگەن ٴتورى بار.

الىسىز ەلگە كومەك كەرەك.

مۇسقابا.

مال دارگەرلەرى كەرەك.

(ٴبوكەي گۋبەرنيەسىنەن)

24 — ٴىنشى جىلدىڭ سەنتيابىر، وكتيابر (ميزان، المراب) ايلارىندا نارىن اۋدانىندا كوپ باسى جامىتقا جامبالا دەگەن اۋرۋدان 25 شامالى كيىزدىڭ ٴولۋى، ۋاقتى 35 دەن استام سىيىرى قارا سالاي ٴولۋلى ەدى. ول ٴتۇزۋلى اۋرۋداندىق مەكەمەلەرگە قابارلانىپ، سالىداي دارگەر بولمادى. ٴدارى جوق بولىسى ما؟ ول اۋرۋلارعا قارا ٴولعاندىعان جوق ەدى.

جالعىز اۋدا سول اۋرۋدان تەلىدا سىيىر اۋرۋى بىلەنە باستادى. ٴبىر جۇمادا ٴتىرتىن 3-2 باسىنا قارا.

سالتان ٴولىپ تالىسىنا قالتىلداپ ۋتىردان شارۋالاعا ەگىس دەلىگەن مۇندانى تەنتەكتى مەرتەك شارا قارا — ەسىر مالى بولدى. جىل مايىن ازعانا اۋرۋدان 40—30 قارا ٴولىپ تۇرعا شارۋانىڭ قولىندا نە قالادى؟

شارۋالاعا وسى زىيان كەلىرەتۇن قازىنى جۇقپالى اۋرۋدان كۇتى بۇرىن مالداندۇ جولىنا جەر — جۇز مەكەمەلەرى بەداەت ىشىنا بولىپ بەدى، مال ٴبۇيىنى بىلىككەن اۋدانارعا مال دارگەرى كەرەك.

م — ٴالىپ ۇلى تالى.

ٴزيرەنشىن الىپتى.

(اق — مىشىتتەن).

ٴبىزدىڭ ٴزيرەنشىدە قالىن مۇعى بولىپ جۇرگەن اسان اتاي وسپان ۇلى ەدى. اسان اعايا 2 قاتىن ۋكىنايكە ٴالىمىزداۋ بولعان شەل دەپ ولىكەلەنى ٴىنشى باعىپ، بولىق قويىپ، مىرزىتان باغلابىتۇن ەدى. مۇنى ٴبىزدىڭ موسقالباي وتامىدا ٴزيرەنشىن الا ٴساقىب قاتىنعا ٴىنشى بەرىپتى. ٴوز ٴىنىڭ بولى بولسانى سوڭ كەتىپ بولىسقان ٴبىر زىندقانىسى

الماشى بولادى. باسان بىرمانۋ ٴۋشىن سوتقا ٴىس بەرىپ مەتىر شەشىپ الىپ جۇرگەن كورىنەدى.

«زاڭى بىرگەنىڭ الىپ بىرگە»

دەگەنەي» تانىساتىن قانى ۋسكىن ادامدار مويى اسىن ەكەنىڭ "ادىسىن مۇسە» ەكانىن بولتەگىزەردەن بۇرىن ٴزيرەنشىن الىپتى.

مەتىر ۇلى ع. ق.

كۇدىكتى ٴولىم.

(قىزىل جار ۋيەزى).

قىزىل جار ۋيەزى تونكەريس بولىسىندا كەشى تىلەگەندەگى ەكى جىگىت بولسا بىرەۋى سادۋاقاس قاناي ۇلى ەدى. شارۋاسىنىڭ ناشارلىعى، ٴوزىنىڭ ات بىلەتۇندىگى ارقاسىندا سەكە كىرىسە الماعان بولا تا، باسقا تىلەگى كەشى ۋكىمەتتىن بولىپ لاتوتو مەنقلەدى ادامنىڭ جولى ٴباستىمىسى ەكەنىن سىزىپ سوزدەرىن بىرەۋگە وقىپ جاتاتىن جۇرەتۇن. ٴوزى تولەن جەتىم قالعان بالالار بولعان سوڭ وقۋعا تەز بوساتا الادى. ايتكەن مەن الدەمى جاردان باستاپ وقىماق ەدى. جاسى 28 دە.

سول جىگىت وسى ماۋت جولىن بىزدىڭ بالى قيزىندە ەكى اۋلادىڭ ارالىندا كەلە جاتىپ ٴولىپ قالادى. ولەردىڭ الدىندا ٴوزىنىڭ ٴبىر جاقىن ادامدارىنا جولدا جولعادى. ول سولاقتان كەسەسى باسقا ٴبىر اۋلعا بارىپ ٴشاي شايىن دەپ ۋتەرعانى سادۋاقاسىنىڭ ولىمىنىن قابار مسقىپ انىڭ نالڭ بولادى. سوڭعى جىۋلىسىپ اۋلداي اكەلىپ قاراما شانانىنان قارعا تۇسىپ جوكىر كەن ٴىزى كورىنىلىدى. ولىكتىن شانا ۋستىنە بۇگە ٴتۇسىپ جاتسا كەرەك. بەتىنە قاراعان تاكوا بار دەيدى.

جيىلماقتار بۇل ٴولىمدى اتەكىڭگە ٴجۇرىپ اكلى جاماعاتشا دونتورعا كورسەتتەمەگەن كومكەن.

ارنۋەم "السىز دەگەنىنە قاراماي ماندارىنىڭ افسانالى جوق اندارى، ورلارى مەن وشتەسىپ جۇرسۇشى ەدى. ولگەن تۇرىنە قاراعاندا سولاردىڭ بىرەۋى ٴىستەدىمەدەگەن ويعا قالدىرادى. بىراق قانشا ادام بولعانىنداندان ەش كەم زەرتتەمەگەن ەمەي.

سادۋاقاستى ٴبىز انىق بىلەمىز: شىركىن ايىبى ناشارلىعى بولماسا جىگىت ەدى!

بەلگىسىز ۋتموسىز كەلمۋسىز ەدى. ولگەنىنە قايعىرامىز: "اي، ٴبىر فۋ تۋبىنە جەتتى ەمىي؟! مىنا ٴولىم كۇدىكتى ٴولىم. الماۋلانىڭ زەرتتەۋ مەكەمەلەرى تۇلاعىن تۇرە جۇرمەدە جارار ەدى.

جابىيىس زاڭ ۇلى.

ٴسابيت مۇقان ۇلى،

عابيت موسىرەپ ۇلى،

رۋسىنباي ماشەك ۇلى.

قارابەت بىرمىعان ۇلى،

ادىرعوجا بايىسال ۇلى،

جالدق قابيان ۇلى.

جىلقىشىلار.

ورىنسىز سوقتىقپاعىمىز.

«ەڭبەكشى قازاق» تىڭ 295 ٴسانىندا قارا كەمەر مەكتەبىنىڭ وقىتۋشىسى نياز ۇلىنىڭ بالا وقىتا الماعانىن، جىندىرىپ دالاق ايدالۋنى جازىلىپ ەكەن.

ٴبىر دەمەك تەمىر ۋيەزدىڭ اعارتۋ بالدىماسىنا جەرگىلىكتى قارجىدان اشىلعان I باسقىش 36 مەكتەبىنىڭ بىرىندە قىزمەتى جانىسى بارا جاتقان قارا كەمەر مەكتەپ ەدى دە، 41 وقۋشىدان جالىس وقىتاتىنى نياز ۇلى كەلگەن ەدى.

... [illegible] جىلدا ... الدى شالىپ جۇرگەن ... اتتى ... [illegible] ... اينالعان جولسىز ... [illegible] ... جالى ... [illegible] ...

... [illegible] ... اياپ ساليپ جۇرگەن ٴبىر ۋسۋراي بار ەمەي. ايىن كولە تەكتىلىپ جاتعان ٴبىر بۋ ەكەنى 303 سانىندا باسىلادى.

باسقارمادان جاۋاپتار:

تىلەۋ بەرگەن ۇلىنا — باسىلمازدان كەتكەن ٴومىر تاريفكىمىز قىزمەتدا بولسا باسىلۋعا قولايسىز ەكەن.

قاسەن ۇلى ابىلگە — قابارلارىڭىز وكتىك، بىرازى اۋلى جابار ۇلى، وسى ٴۋشىرەپ قامىن ۇلىنىڭ قولى قويىلعانا شىناق بولاما دەپ باسپادىق.

ٴدۇيسەكە ۇلىنا — وتە ەسكى قابارلار ەمەي، باسىلاتۇنى جوق ەكەن.

تىلەۋ ۇلىنا — ولەڭىڭىز باسىلمايدى.

جاقۇر ٴىنشى مەن تىلەۋ قابىل تولەنباي ۇستىنەن شاعىم جارۋشىنىڭ الى — ٴجونى جوق، باسىلمايدى.

قۇرمان تومەن ۇلىنا — قورىق قالدارعا قارسى ٴبىتازمان جاۋابىڭىز جاۋاپ سىقالدى ەمەس، كوش كورسەتكەن ٴوزىڭىزدى جازىلعان. ولاردى قورعاتۋشىمىز بەكەر بولسا تولىق دالەلدەۋ كەرەك. جارۋشىنىڭ قانداي ادام ەكەنى دالەل بولا المايدى. بۇل ٴسوزىڭىزدە شيكىلىك كورىنىپ تۇر. قانسەقتان ول تۇۋرالى ٴسوزىن بولاي باسىلمايدى.

شارۋىشى سادۋاقاس ۇلى سماعىل.
باسپۋشى قازاقستاننىڭ ورتالىق كامىتەتى.
Редактор С. Садвакасов.
Издатель КЦИК.
Красная Киргизская тип. Киргоиздата. Оренбург, Караван-Сарай.
Киргизлит № 292 Тираж 5305.

ٴتۇز تۇبەنىڭ ٴتۇز ۇيىمىنىڭ قورىتىندى بالانسى.

اكتيۆ — 1924 جىل، 1 وكتيابرگە دەيىن — پاسسيۆ

اكتيۆ

قانداي قارجىلار.	دەربەسى (سوم)	دەربەسى (تيىن)	جالپىسى (سوم)	جالپىسى (تيىن)
1. مۇلىك:				
ا) ٴۇيلەر، سارايلار	85400	—		
ب) ماشينا ۇيلەرى	57300	—		
ۋ) جابدىق	93285	—		
گ) سارايلار، كەلەتتەر	—	—		
د) جول	1428	81		
ە) باسقا مۇلىك، سارايلار	43303	55		
گ) كولىك مال	3505	—	284232	36
4. زاتتار:				
ا) جاردەمشى	58158	23		
ب) وتىن	8000	75	76158	98
6. تاۋارلار.				
ا) دەستەلگەن ازىر زاتتار	6587	59		
ب) جالعاسى تاۋار	29333	23		
ا) دەكلاتتەگى ٴتۇز	13094	90	49015	72
7. اقشالى قارجى				
ا) كاسسا	1573	27		
ب) جۇرىپ تۇرعان قارجى	80764	25	82137	52
7. قىمباتتى قاعازدار:				
مەملەكەت قاعازدارى	2148	68		
ب) نالوگتىق پەلادوج	1527	44	3671	12
8. مەنتى سومالار			5374	18
9. قارىزدارلار.				
ا) جۇمىسشىلاردا قارىز	2716	92		
ب) مانىپ الۋشىلار	43542	98		
ۋ) ۋيىمدا قارىزدارلار	29675	93		
د) ٴتۇرلى دەكەلەردەگى پاي	37108	97		
باسقا قارىزدارلار	62042	43	170087	23
10. المانتۇن بەكسەلەر:				
1 المانتۇن بەكسەلەر	37179	72		
مەنتىگى	170540	92	207720	64
12. كەلەسى جىلدىڭ شىعىنى	—	—	13675	85
13. ناتيجە: 23-1922 جىلدىڭ زيانى.	—	—	1912	43
بالانسى	—	—	899188	03

پاسسيۆ

قانداي قارجىلار.	دەربەسى (سوم)	دەربەسى (تيىن)	جالپىسى (سوم)	جالپىسى (تيىن)
1. ۋستاپ سوماسى				
ا) ٴتوبكى سوما	284232	36		
ب) ابلوت سوما	77817	45	362049	81
6 قارىزدار.				
ب) بانكىلەرگە بەكسەل مەن			170540	92
7. بەرىلگەن بەكسەلەر			12535	97
8. قارىزدارلار.				
ا) ب جۇمىسشىلار، قىزمەتكەرلەر	14495	35		
ۋ) باسقا قارىزدارلار	54014	56		
ك) اكسيز بورىشتارى	168242	94		
م) « سوستراق	5043	87	241796	72
9 ناتيجەلەر.				
24-1923 جىلدىڭ پايداسى	—	—	112264	61
بالانسى			894188	03

بالانسقا كىرەدى:

جوعىسداعى بۇرىنعى اقشانىڭ قۇنى مەن سەبەبلەگەندە 1,511,500 سومدىق جەر، كەن بايلىقتارى.

24-1923 جىلدىڭ مىنا تۇردە ٴبولىندى:

رەزەرۆ سوماسىنا	20%	22452 سوم 92 تيىن
اماناتتىق ...	40%	44905 سوم 85 تيىن
... كەمىر قورىنا	30%	33679 سوم 38 تيىن
جۇمىسشىلاردىڭ تۇرمىسىن كوتەرۋ قورىنا	10%	11226 سوم 46 تيىن
بارلىعى		112264 سوم 61 تيىن

23-1922 جىلدىڭ 1912 سوم 43 ت. زيانى رەزەرۆ قورىنان جابىلدى.

بۇل بالانسى قازاقستاننىڭ ٴتۇز شارۋاشىلىق كەڭەسىنىڭ مەنەداجەر كەڭەسىندە قاراپ 1925 جىلى ايپرەلدىڭ 25 ٴىنشى بەكىتىلگەن. پروتوكول № 2. باسپا ٴسوز قورى تولىق ...

قازاقستاننىڭ قالىق شارۋاشىلىق ورتالىق كەڭەسىنىڭ تور اعاسى ۋشىن ... زاسلاۆسكي.

اقشا كەمەسىر بەسىنىڭ ٴتۇسىم مەكەمەسىنىڭ باستىعى شيروكوۋ.

شارۋا كەڭەسىنىڭ بااس بۇعالتىرى: سىراسناشوكوب.